

wywołuje niepokój i staje się czynnikiem wystąpienia antyniemieckich. Organizacje przesiedleńcze cieszą się w Niemczech zachodnich poparciem kół oficjalnych i nieraz kanclerz Adenauer i inni członkowie rządu bońskiego brali udział w zjazdach tych organizacji. Przesiedleńcy nie wyrzekli się nadal myśli o powrocie do opuszczonych siedzib. Wiskemann widzi ścisły związek kwestii Berlina zachodniego z kwestią wschodniej granicy Niemiec. Obie te sprawy zająbiają się i stanowią zarazem istotne trudności zagadnienia niemieckiego.

PETER KLEIN: Vom Deutschlandplan der SPD zur bedingungslosen Kapitulation. „Deutsche Aussenpolitik” nr 9, 1960, s. 971—984.

W kwietniu 1959 r., miesiąc przed

konferencją genewską w sprawie Niemiec, wysunięty został tzw. „Plan niemiecki” SPD. Autor pragnie pokazać, w jakim stopniu plan ten został zrealizowany przez politykę SPD. Punktem zwrotnym, który potwierdził zarzucenie tego planu, było wystąpienie członka kierownictwa SPD Herberta Wehnera w czasie debaty nad polityką zagraniczną, która odbyła się w *Bundestagu* 30 czerwca 1960 r. Przemówienie to zawierało poparcie polityki zagranicznej rządu bońskiego, a zarazem wskazywało na rezygnację przez SPD z własnej koncepcji polityki zagranicznej. Kierownictwo SPD uznało, że obecna polityka prowadzona przez rząd może liczyć na jego poparcie. Jest to odejście od tez zawartych w „Planie Niemieckim” SPD.

Zestawili: Z. K., J. M., B. W.

CZECHOSŁOWACJA PO ROKU 1913

EDWARD BUŁAWA: Konflikt polsko-czeski o Śląsk Cieszyński w latach 1913—1920 w najnowszej literaturze czeskiej. „Zaranie Śląskie” R. 23, Katowice-Cieszyn 1960, nr 4, s. 594—600.

Artykułem tym autor wraca do tematu od dłuższego czasu nie poruszanego w historiografii polskiej. Scharakteryzowawszy okres przed konfliktem oraz kilka pozycji literatury doby międzywojennej, autor krytycznie omówił czeską bieżącą produkcję historyczną na temat Śląska. Unikanie bowiem oceny ruchów narodowych uniemożliwia zrozumienie także problemów społecznych dzielnic w tym okresie.

Najwięcej miejsca poświęcono w artykule pracy J. Valenty, która poważnie wzbogaca literaturę przedmiotu.

A. IGIELSKI: Stan materiałów dotyczących aneksji Zaolzia w 1938 r. Zeszyty Naukowe WAP im. F. Dzierżyńskiego, Seria Historyczna. Warszawa 1960, R. 6, nr 2, s. 93—97.

Autor przedstawił w wymienionym artykule krótko zawartość poszczególnych jednostek archiwalnych oraz streścił najważniejsze dokumenty znajdujące

się w Centralnym Archiwum Wojskowym. Materiały są wprawdzie b. fragmentaryczne, ale rzucają wiele światła na stopień przygotowania do wojny Polski i Czechosłowacji w 1938 r.

Akta dzielą się na: akta zespołów, które powstały w związku z akcją wojskową na Zaolziu oraz akta, które dotyczą akcji a znajdują się w zespołach instytucji i jednostek wojskowych istniejących stale w okresie dwudziestolecia.

Należy docenić trud autora włożony w opis i charakterystykę materiału zupełnie jeszcze przez historyków nie wykorzystanego.

STANISŁAW KROK - WROŃSKI: Z działalności bojowej zgrupowania partyzanckiego im. Aleksandra Newskiego w Słowacji. „Wojskowy Przegląd Historyczny” R. 4, 1959, s. 221—238.

Zgrupowanie powstało w Związku Radzieckim w r. 1941. Przez jego szeregi przewinęło się 4 780 ludzi, w tym wielu Polaków, Czechów i Słowaków. Na teren Słowacji zgrupowanie przybyło z Polski w początku sierpnia 1944 r. po walkach w lasach Janowskich i Puszczy Solskiej. W Słowacji przyjęto partyzan-

tów przychylnie ze strony dowódców wojskowych a ze strony społeczeństwa wprost entuzjastycznie. Wielu żołnierzy słowackich włączyło się w szeregi partyzanckie, zwłaszcza z armii gen. Malara.

Celem artykułu jest przedstawienie szlaku bojowego zgrupowania od chwili przekroczenia granicy Słowacji aż do jego rozwiązania w lutym 1945 r.

W tok narracji autor włączył dziennik sztabowca zgrupowania, kpt. A. Bielockiego, będący kroniką poszczególnych działań bojowych w dniach od 4 VIII 1944 do 6 II 1945. W ostatniej części artykułu autor uzupełnił dziennik A. Bielockiego uwagami objaśniającymi tekst oraz osobistymi wspomnieniami z dramatycznej walki o przerwanie frontu i uwolnienie otoczonej przez wroga Nitriańskiej Brygady Partyzanckiej, w której znajdowali się Viliam Siroky i Julius Duriš. Ogólnie artykuł jest ciekawym przyczynkiem do dziejów partyzantki w Słowacji w miesiącach poprzedzających wyzwolenie kraju spod okupacji faszystowskiej.

JAROSŁAW KOHOUT: Rozwój gospodarczy ČSRS i jej pozycja w gospodarce światowej. „Sprawy Międzynarodowe”, Warszawa 1961, R. 14, nr 2, s. 46—62.

Artykuł, napisany specjalnie dla tego miesięcznika przez wiceministra handlu zagranicznego ČSRS, zawiera w kilku rozdziałach bogaty materiał statystyczny oraz syntetyczne opracowanie zagadnienia rozwoju gospodarczego w minionym piętnastolecu. Autor poświęcił dużo miejsca trzeciemu planowi pięcioletniemu (1961—1965) oraz międzynarodowemu podziałowi pracy i roli ČSRS na tym tle.

VACLAV KOTYK: Postupim a dnešek, K 15. výročí Postupimské Konference. Praha 1960, SNPL, s. 74, 6 nłb.

Nieduża książeczka napisana przez pracownika naukowego pracowni niemcoznawczej Instytutu Polityki i Ekonomii w Pradze, poświęcona jest kwestiom współczesnych Niemiec. Wydana z okazji piętnastolecia Uchwał Poczdamskich,

przypomina o zasadach, którymi kierowali się przedstawiciele mocarstw wtedy oraz ich dzisiejszą realizację. Autor porusza także zagadnienie zjednoczenia Niemiec, kwestie Berlina i granicy na Odrze i Nysie. Sporo miejsca poświęca książeczka dzisiejszym tendencjom rewanżystowskim w NRF.

Praca ma charakter popularny i nie podaje w związku z tym żadnej bibliografii ani przypisów.

LUBOMIR LIPTAK: Ovládnutie slovenského priemyslu nemeckým kapitálom (1939—1945). Bratislava 1960, Vyd. Slov. Akad. Vied, s. 174, 2 nłb, tabl. 2.

Praca napisana przez kandydata nauk historycznych jest poważną rozprawą naukową dowodzącą, że Niemcy faszystowskie traktowały Słowację jak kraj podbity, jako swoją półkolonię. Prawie cały przemysł słowacki znalazł się we władaniu niemieckich koncernów, a kraj traktowany był jako baza surowcowa dla niemieckiego przemysłu. Zagadnienia te omówione zostały na szerokim tle historyczno-społecznym, co pozwoliło autorowi wykryć korzenie związków istniejących pomiędzy burżuazją słowacką i niemiecką w okresie dwudziestolecia międzywojennego.

Praca jest bogato udokumentowana, zawiera wiele danych statystycznych i podaje obszerną literaturę przedmiotu.

WŁADYSŁAW OSZELDA: Zapiski Zaolziańskie. „Kwartalnik Opolski” 1960, R. 6, nr 3/23, s. 109—118.

Autor skupił swoją uwagę na działalności Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego w Czechosłowacji, który wchodzi w skład Frontu Narodowego Czechosłowacji i współpracuje aktywnie przy realizacji zadań państwowych prowadząc równocześnie działalność wynikającą z potrzeb kulturalnych i oświatowych mniejszości polskiej obliczanej na około sto tysięcy obywateli. Autor wymienia dalej formy pracy PZKO, jak prowadzenie chórów, zespołów artystycznych w Karwinie, Jablónkowie i innych miejscowościach Śląska Cieszyńskiego, oddając zarazem hołd ofiarnym działa-

czom społecznym aktywnym na polu krzewienia kultury opartej na ludowej tradycji. Omawia także jubileusze obchodzone tam w ostatnim okresie. Artykuł zamyka rozdział o współczesnej poezji polskiej za Olzą z czołowym jej przedstawicielem Henrykiem Jasiczkiem oraz omówienie działalności wydawniczej Śląskiego Instytutu Naukowego w Opawie. Autor postuluje ściślejszą współpracę naukowców polskich i czechosłowackich nad zagadnieniami z rejonu pogranicza

FRANTIŠEK HEJL: K účasti francouzských partyzánů v bojích Slovenského národného povstání. „Sborník Matice Moravské” 1960, R. 79, s. 148—156.

Ciekawy przyczynek uzupełniający historiografię poświęconą Słowackiemu Powstaniu Narodowemu. Autor pragnie uzupełnić pracę J. Doležala i J. Hroziencička wydaną w Bratysławie w 1959 r. pt. *Mezinárodná solidarita v Slovenskom národném povstání*, która jeśli chodzi o udział w powstaniu partyzantów francuskich posiada pewne luki. Artykuł oparty na stosunkowo bogatym materiale archiwalnym, uzupełniony został imiennym wykazem francuskich uczestników walk partyzanckich w Słowacji.

GEORG W. STROBEL: Probleme und Ziele der tschechoslowakischen Industrieplanung für die Jahre 1961—1965. „Osteuropa”, Stuttgart 1960, R. 10, nr 9, s. 585—600.

Rozważania o ekonomice Czechosłowacji w latach 1961—1965 oparte głównie na wytycznych do planu pięcioletniego opracowanego przez KC KPCz w październiku 1959 r. oraz na uchwale powziętej w lipcu 1960 r. przez KPCz o rozwoju gospodarki narodowej Czechosłowacji w Trzecim Planie Pięcioletnim. Autor omówił w części pierwszej podstawy planowania i rozwoju ekonomiki — w części drugiej zajął się rozwojem poszczególnych gałęzi przemysłu, w części trzeciej lokalizacją (Słowacja). Artykuł ilustrują liczne tabele statystyczne.

V. HÄUFLER, J. KORČÁK, V. KRÁL: Zeměpis Československa, Praha 1960.

Książka ta należy do reprezentatywnych prac geograficznych czeskich i jest pierwszą powojenną geografią tego kraju, obejmującą całość problematyki geograficznej. W 667 stronach trzej wybitni specjaliści geografii czeskiej zawarli bogatą treść z zakresu położenia, środowiska geograficznego, zaludnienia i gospodarki Czechosłowacji, dając w ostatnim rozdziale szczegółowy przegląd geograficzny wszystkich województw („krajów”). Na zakończenie podany jest spis literatury, spis ilustracji oraz indeks nazw geograficznych. W tekście znajduje się duża ilość doskonałych zdjęć fotograficznych, mapek i tabel. Książka może służyć jako podręcznik uniwersytecki, może być też dla szerokiego rzesz pracowników wszelkiego resortu podstawą wiadomości o przyrodzie i gospodarce tego kraju.

„SLOVENSKO V OBRAZOCH”. Text Josef Kosír, námety a výbor obrázkov Ján Korenko a Eugen Lazišťan. Texty k obrázkom Zdeněk Vitvar a Jaroslav Mareš, Praha 1960.

W ubiegłym roku ukazało się bardzo pożyteczne albumowe ilustrowane wydawnictwo o Słowacji, ukazujące w 63 wyjątkowo udanych fotografiach bogactwo krajobrazu Słowacji, piękno zabytków architektury i dorobek stosunkowo młodego, a tak już świetnie prosperującego przemysłu. Przez umiejętnie dobrane zdjęcia poznajemy cały ten kraj od wschodu do zachodu, ciekawe formy morfologiczne, stare zabytkowe miasteczka i nowe ośrodki przemysłowe. Zdjęcia mają tym większą wartość, że zaopatrzone są dosyć wyczerpującymi podpisami. Wstępny tekst wprowadzający w postaci skróconego zarysu geografii Słowacji napisał bardzo umiejętnie geograf Uniwersytetu Bratysławskiego Josef Kosír. Tekst ten zawarty jest na 12 stronach dużego formatu, opatrzony dokumentacją cyfrową i tabelami. Wydawnictwo uważam za bardzo cenne i pożyteczne, godne do naśladowania. Niewysoka cena (17.60 Kč) czyni tę książkę dostępną dla każdego.

Zestawili: J. K. i S. Z.